

Utlåtande 2007:122 RI (Dnr 016-915/2007)

Utveckling av personvalssystemet

Motion av Rebwar Hassan (mp) och Per Ankersjö (c) (2007:7)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2007:7) av Rebwar Hassan (mp) och Per Ankersjö (c) avslås.

Föredragande borgarrådet Kristina Axén Olin anför följande.

Ärendet

Rebwar Hassan (mp) och Per Ankersjö (c) har i en motion (2007:7) den 5 mars 2007 om utveckling av personvalssystemet yrkat följande: Kommunfullmäktige uppdrar till kommunstyrelsen och valnämnden att begära hos riksdagen att regeringen lägger fram förslag om försöksverksamhet i Stockholms stad med innebörden att det helt är väljarnas röster som rangordnar partiernas kandidater i valet till riksdagen, landstinget och kommunen 2010.

Beredning

Motionen av Rebwar Hassan (mp) och Per Ankersjö (c) om utveckling av personvalssystemet har remitterats till stadsledningskontoret och till valnämnden.

Stadsledningskontoret avstyrker förslagen då Stockholm är en stad där många väljare från andra kommuner förtidsröstar, skulle en sådan försöksverksamhet vara förenad med mycket stora svårigheter.

Valnämnden anser att en sådan försöksverksamhet skulle vara förenad med mycket stora svårigheter. Tillämpningen av två olika röstningsförfaranden med så många väljare från olika kommuner inblandade skulle sannolikt lätt leda till förvirring och kaos.

Mina synpunkter

Rebwar Hassan (mp) och Per Ankersjö (c) vill förstärka personvalsinslaget vid valet 2010. Jag delar deras ambition att öka påverkan av personvalsinslaget och instämmer i att en sådan förändring kan stärka förtroendet mellan väljare och valda. Den frågan kan dock inte avgöras av Stockholms stad. I den pågående grundlagsutredningen berörs det svenska valsystemet och personvalssystemet. I utredningen ges samtliga riksdagspartier möjlighet att framföra synpunkter och komma med förslag till förändringar i denna del. Avseende förslaget att Stockholms stad ska hemställa om att få vara försöksområde i valet 2010 med ett ökat inslag av personval instämmer jag i valnämndens och stadsledningskontorets bedömning att Stockholm, med sina speciella förutsättningar som stad där många ej boende i staden förtidsröstare inte är lämplig som ort för försöksverksamhet.

Bilaga

Motion (2007:7) av Rebwar Hassan (mp) och Per Ankersjö (c) om utvecklingen av personvalssystemet

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2007:7) av Rebwar Hassan (mp) och Per Ankersjö (c) avslås.

Stockholm den 19 september 2007

På kommunstyrelsens vägnar:
KRISTINA AXÉN OLIN

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (mp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. i huvudsak bifalla borgarrådets förslag till beslut
2. att därutöver anföras följande:

En kandidat behöver fem procent av väljarnas röster i en valkrets för att bli inkryssad i kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige. Sedan personvalsreformen infördes har flera kandidater fått minst fem procent personkryss i varje val till Stockholm

kommunfullmäktige och Stockholms läns landsting. Detta talar för att det inte finns något stort behov av någon sänkning av denna procentgräns när det gäller kommunvalet och landstingsvalet. Däremot bör det övervägas att sänka spärren till riksdagsvalet från dagens åtta procent, då möjligheten att nå denna procentgräns är liten och det sällan inträffar att en kandidat blir inkryssad i riksdagsvalet. Grundlagsutredningen bör se över för- och nackdelarna med att sänka procentspärren för att bli inkryssad i riksdagsvalet.

Det är viktigt att uppmärksamma att andelen personröster i valen minskar. Grundlagsutredningen bör därför också se över lämpliga åtgärder som skulle kunna öka andelen väljare som utnyttjar möjligheten att rösta på en kandidat.

Ersättaryttrande gjordes av *Per Ankersjö* (c) enligt följande.

Som främsta skäl att avslå motionen har anförts att ett genomförande av förslaget om utvidgad personröstning skulle vara svårt att genomföra. Jag finner detta aningen märkligt mot bakgrund av att liknande system finns på flera håll i världen och delar inte kommunstyrelsens uppfattning om att motionen ska avslås.

ÄRENDET

Rebwar Hassan (mp) och Per Ankersjö (c) har i en motion om utveckling av personvalssystemet yrkat följande: Kommunfullmäktige uppdrar till kommunstyrelsen och valnämnden att begära hos riksdagen att regeringen lägger fram förslag om försöksverksamhet i Stockholms stad med innebörden att det helt är väljarnas röster som rangordnar partiernas kandidater i valet till riksdagen, landstinget och kommunen 2010.

BEREDNING

Motionen av Rebwar Hassan (mp) och Per Ankersjö (c) om utveckling av personvalssystemet har remitterats till stadsledningskontoret och till valnämnden.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 april 2007 är i huvudsak av följande lydelse.

Det svenska valsystemet är tänkt att så rättvist som möjligt fördela mandaten mellan partierna i förhållande till antalet röster som partierna fått. Rösterna är i princip lika mycket värda. Men endast de partier som uppnått en viss storlek i valet får mandat. Detta gäller vid samtliga val utom till kommunfullmäktige. Vid det valet finns inte någon småpartispärr, där är alla partier som fått röster med i mandatfördelningen.

Det personliga röstetalet är antalet personröster (kryss) för en viss kandidat för ett visst parti i en valkrets. Om kandidaten finns på flera listor räknas personrösterna samman från alla de olika listorna. Det finns vissa gränser (spärrar) för om man kan bli invald på personröster. För att kunna bli invald i riksdagen måste man ha fått minst 8 % av partiets röster i valkretsen. I kommunvalen gäller 5 %, dock lägst 100 röster i landstingsvalet och 50 i kommunalvalet.

Det personvalssystem som tillämpas i dag genomfördes till 1998 års val. Flera olika utvärderingar har redovisats, t.ex. i utredningen Personval 1998 (SOU 1999:36). Smärre åtgärder i form av tekniska justeringar har vidtagits men i huvudsak har systemet inte förändrats.

Den grundlagsutredning som tillsattes 2004 har bl.a. till uppgift att se över valsystemet och personvalsinslaget kommer med säkerhet att tas upp i det sammanhanget. Stadsledningskontoret anser att de politiska partierna därigenom kommer att ha goda möjligheter att ta upp önskemål om utvidgning av personvalsinslaget i det svenska valsystemet.

Motionärerna föreslår att staden ska begära en försöksverksamhet i Stockholm med ett väsentligt utökat personval vid valet 2010. Stadsledningskontoret instämmer i synpunkterna från valnämnden, som erinrar om att kommunerna numera ansvarar för all förtidsröstning. För Stockholms del, där många väljare från andra kommuner förtidsröstar inom staden, skulle en sådan försöksverksamhet vara förenad med mycket stora svårigheter. Tillämpningen av två olika röstningsförfaranden med så många väljare från olika kommuner inblandade skulle sannolikt lätt leda till förvirring. Stadsled-

ningskontoret avstyrker med hänvisning till ovanstående förslaget om försöksverksamhet med utvidgad personröstning i Stockholm.

Valnämnden beslutade den 18 april 2007 godkänna valnämndens kanslis förslag till yttrande som svar på remissen.

Valnämndens kanslis tjänsteutlåtande daterat den 12 april 2007 är i huvudsak av följande lydelse.

Det personvalssystem som tillämpas i dag genomfördes till 1998 års val. Flera olika utvärderingar har redovisats, t. ex i utredningen Personval 1998, SOU 1999:36.

Valsystemet kan sägas vara en kompromiss mellan olika politiska intressen. Avvägningar har gjorts mellan värdet av kontinuitet, den starka svenska traditionen av parti- och möjligheten för väljarna att rösta på person. Resultatet har blivit ett system efter dansk förebild som möjliggör för väljarna att lämna en frivillig personröst.

Smärre åtgärder i form av tekniska justeringar har vidtagits men i huvudsak har systemet inte förändrats.

Den grundlagsutredning som tillsattes 2004 har bl. a. till uppgift att se över valsystemet och personalvalsinslaget kommer med säkerhet att tas upp i det sammanhanget.

De politiska partierna kommer därmed ha goda möjligheter att ta upp önskemål om utvidgning av personvalsinslaget i det svenska valsystemet.

Motionärerna föreslår att staden skall begära att en försöksverksamhet i Stockholm med väsentligt utökat personval vid valet 2010.

I detta sammanhang skall erinras om att kommunerna numera ansvarar för all förtidsröstning. För Stockholms del, där många väljare från andra kommuner förtidsröstar inom staden, skulle en sådan försöksverksamhet vara förenad med mycket stora svårigheter. Tillämpningen av två olika röstningsförfaranden med så många väljare från olika kommuner inblandade skulle sannolikt lätt leda till förvirring och kaos.

Mot denna bakgrund avstyrks förslaget om försöksverksamhet med utvidgad personröstning i Stockholm

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2007:7

2007:7

Motion av Rebwar Hassan (mp) och Per Ankersjö (c) om utveckling av personvalssystemet

Dnr 016-915/2007

Personval betyder att man förutom att rösta på ett parti även kan rösta på en person. Det klassiska partivalssystemet innebär att partierna mycket sällan helt representerar precis vad man själv tycker. Man får kompromissa och rösta på det alternativ som passar bäst, eller är minst dåligt. Om man kan välja person kan man få en större möjlighet att exempelvis rösta på en EU-positiv person i ett EU-negativt parti om inte EU-frågan är den partiavgörande men man ändå vill markera att frågan har viss betydelse.

En fördel med personvalssystemet är att det upplevda avståndet mellan väljare och valda minskar. Väljaren får även en personlig representant istället för en anonym massa av politiker att vända sig till. Väljaren kan ställa krav på "sin" politiker och rösta på någon annan inom samma parti vid nästa val om inte den personvalde lever upp till förväntningarna.

Sverige har idag infört ett begränsat personvalssystem. Systemet är en bit på vägen mot en bättre demokrati, men än så länge har det stora brister. I dagens system måste man få en viss andel av partiets röster för att gå förbi partiets rangordning, det räcker inte med att få fler röster än övriga kandidater. Idag går gränsen vid 8 procent av partiets röster i en valkrets för att få förtur framför partiets nomineringar till riksdagen, till kommun och landsting går gränsen vid 5 procent. Dessa procentsatser infördes 1997 och har tillämpats i valen 1998, 2002 och 2006.

Detta system leder till att det i all för hög grad är partierna själva som utser befolkningens representanter medan invånarna bara bestämmer fördelningen mellan partierna.

Förtroendet mellan väljare och valda måste stärkas. Vi tror att en stor del av lösningen kan ligga i personvalet. I Finlands personvalssystem rangordnar väljarna helt kandidaterna för varje partis räkning utifrån hur de röstar.

Med hänvisning till ovanstående yrkar vi

att kommunfullmäktige uppdrar till kommunstyrelsen och valnämnden att begära hos riksdagen att regeringen lägger fram förslag om försöksverksamhet i Stockholms stad med innebörden att det helt är väljarnas röster som rangordnar partiernas kandidater i valet till riksdagen, landstinget och kommunen 2010.

Stockholm den 5 mars 2007

Rebwar Hassan

Per Ankersjö